

Ohjeet:

Sähköisessä kyselylomakkeessa voi liikkua edestakaisin painamalla Edellinen- tai Seuraava - painikkeita. Kysely on mahdollista lähettää vastaamatta kaikkiin kysymyksiin, mutta osa kysymyksistä on merkitty pakollisiksi. Mahdolliset kysymyksiin annetut perustelut huomioidaan vastauksia analysoitaessa. Kyselyssä on runsaasti vastaustilaa lausujien vapaamuotoisille kommenteille. Vastauksia on mahdollista muokata ennen kyselylomakkeen lähettämistä. Kyselyn voi tarvittaessa keskeyttää painamalla Keskeytä-painiketta ja jatkaa vastaamista myöhemmin. Keskeytä-painikkeesta kysely vie automaattisesti sivulle, jossa on linkki jatkettavaan kyselyyn. Sivulla voi myös lähettää linkin sähköpostiisi. Viimeisen kysymyksen lopussa on Yhteenveto-painike, josta pääset tarkastelemaan laatimiasi vastauksia. Yhteenvetosivulta pääset muokkaamaan (Muokkaa vastauksia - painike) ja tulostamaan (Tulosta-painike) kyselyn. Tämän jälkeen kysely pitää vielä lähettää.

Vastauksien lähetys: Kun kyselyyn vastaaminen on valmis, paina kyselylomakkeen yhteenvetosivun lopussa olevaa Valmis-painiketta. Lähettämisen jälkeen kyselyvastausta ei ole enää mahdollista täydentää tai muokata.

Tämä on kyselyn tekstitiedostoversio, jota voi käyttää lausuntopyyntöä käsittelyn helpottamiseksi. Toimielimen käsittelyssä voidaan noudattaa esimerkiksi menettelyä, jossa lausuntoa työstetään tekstitiedostomuotoisena ja käsittelyn lopuksi tekstitiedostoon laaditut vastaukset syötetään kyselyyn.

Sähköisen kyselyn Internet-osoite: <https://www.webropolsurveys.com/S/392351745CE21196.par>

Lisätietoja lausuntopyyntöstä antavat:

Projektijohtaja, alivaltiosihteeri Tuomas Pöysti, p.0295163012, s-posti tuomas.poysti@stm.fi

Osastopäällikkö, ylijohdaja, Outi Antila, p. 02951 63164, s-posti outi.antila@stm.fi

Osastopäällikkö, ylijohdaja Kirsi Varhila, p. 02951 63338, s-posti kirsi.varhila@stm.fi

Hallitusneuvos Pirjo Kainulainen, p. 0295163092, s- posti pirjo.kainulainen@stm.fi

Kyselyn tekniseen toteutukseen liittyvät kysymykset:

Osastosihteeri Jenni Rantalainen, p. 02951 63003, s-posti jenni.rantalainen@stm.fi

Projektisihteeri Jaana Aho, p. 02951 63395, s-posti jaana.aho@stm.fi

TAUSTATIEDOT

Vastaajatahon virallinen nimi

Ranuan kunta

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi

Hallintojohtaja Eija Kokko-Petäjajarvi

Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot

Kunnanjohtaja Sirpa Hakala,
sirpa.hakala@ranua.fi, puh. 040 539 4293

Lausuntopyyntöä käsittelypäivämäärä toimielimessä 20.3.2017

Toimielimen nimi: Kunnanhallitus

Onko vastaaja*

kunta

sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue
maakunnan liitto
muu kuntayhtymä tai kuntien yhteistoimintaelin
valtion viranomaisen
järjestö
yksityinen palveluntuottaja
joku muu

Kysymykset

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen tavoitteena on kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä hillitä palveluista aiheutuvia kustannuksia 3 miljardilla eurolla vuoteen 2029 mennessä.

1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin X
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Sote-uudistus on tarpeellinen ja valinnanvapauden hallittu laajeneminen voidaan tehdä, mutta valinnanvapausmalli kaipaa yksinkertaistamista ja selkiyttämistä. Valinnanvapaus tulisi ottaa vaiheittain käyttöön maakunnallisen pilotoinnin ja kokeilun kautta nykyisen palvelusetelilain puitteissa ja käynnissä olevien kokeilujen kokemuksiä hyödyntäen.

Valinnanvapauslakiluonnoksen keskeneräisyys vaikeuttaa maakunta- ja sote-uudistuksen muodostaman kokonaisuuden arviointia. Pelkona on, että maakunnat tulevat olemaan esitetyssä mallissa eriarvoisessa asemassa, eikä asiakkaiden palvelujen yhdenvertainen saatavuus toteudu. Valinnanvapaus voi toteutua siellä, missä on aidosti palvelutarjontaa ja valinnan mahdollisuuksia, mutta ei esim. harva-alueilla kuten pitkien etäisyyksien Lapissa. Lapin pienten kuntien kannalta riskinä ehdotetussa valinnanvapausmallissa on palvelujen keskittyminen ja julkisen palvelutuotannon resurssien heikkeneminen.

Lakiesityksessä ei ole arvioitu hyvinvointierojen kaventumista ja sosiaalisiin tekijöihin liittyvää epätasa-arvoa. Valinnanvapaus voi heikentää hyvinvointia, koska asiakkaalla on oikeus tehdä myös haitallisia valintoja. Uudistuksen ongelmana nousevat sairaimman väestöosan palvelujen saatavuus ja toisaalta heikentyvä palveluiden integraatio.

2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin X
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Lausuttavana oleva valinnanvapauslakiluonnos edistää asiakkaiden vaikutusmahdollisuuksia. Epäselväksi kuitenkin jää, edistääkö uudistus vaikutusmahdollisuuksia tarkoituksenmukaisimmalla, asiakkaalle terveys- ja hyvinvointihyötyä tuottavalla tavalla.

Valinnanvapauslakiluonnoksessa jää epäselväksi, mitkä palvelut ovat valinnanvapauden piirissä ja mitkä ovat liikelaitoksen palveluita. Liikelaitoksen kieltö tuottaa valinnanvapauden piirissä olevia palveluita voi hajottaa asiakkaan palvelukokonaisuutta sen sijaan että parantaisi sitä.

3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin X
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Valinnanvapaus voisi antaa asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua tilanteeseen sopivaan palveluun, jos asiakas kykenee valitsemaan itselleen tarvitsemiaan palveluita palvelutarjonnasta ja alueesta riippuen ja/tai, jos hänellä on mahdollisuus matkustaa kauemmaksikin saadakseen sopivimmat palvelut. Ongelmaksi nousee vähemmän aktiivisen ja moniongelmaisen väestön riittävän palvelutarjonnan turvaaminen.

4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin X
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Palveluiden integraatio on tavoitteena hyvä, mutta käytännössä todella haasteellista toteuttaa.

Palveluketjujen toimivuudesta ei ole varmuutta ja palveluketjujen toteutumisen seuranta- ja valvontamahdollisuudet ovat rajalliset mm. asiakkaiden päällekkäisistä ja samanaikaisista palvelutarpeista johtuen.

Järjestelmä vaatii paljon asiantuntijaresurssia ja käsittelijöitä sekä maakunnassa että sote-keskuksessa. Järjestelmän uhkana on, että hajanainen maksusetelijärjestelmä luukuttaa asiakasta, kun palveluja on haettava eri paikoista. Lopulta siis hidastaa palvelujen saamista. Järjestelmä mahdollistaa sairaimman väestöosan hoidon toteutuksessa osaoptimoinnin.

5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei X
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Ennen kaikkea malli rajoittaa maakunnan oikeutta päättää palvelujen tuotantotavasta ja ohjata palveluja kokonaisuutena.

Kustannusten nousun riskinä ovat mm. palkkaharmonisoinnin kustannukset. Myös tietojärjestelmistä on arvioitu syntyvän mittavat kustannukset.

Palveluntuottajan näkökulmasta pitkäkestoisten suunnitelmien tekeminen ei ole käytännössä mahdollista, koska asiakas voi vaihtaa nopeastikin käyttämään toisen palveluntuottajan palveluita. Kokonaisuuden hallinta sekä vaikuttavuuden seuranta on vaikeaa. Kustannukset tulevat voimakkaasti nousemaan vaikeasti hallittavan lisääntyvän tarjonnan, voimakkaasti lisääntyvän hallinto-/valvontatarpeen kautta. Riskinä on säästötarpeen kohdentuminen Lapin kannalta korostetun keskeiseen julkiseen palvelutuotantoon.

6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei X
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Palvelujen järjestämistapoja koskevat säädökset kaventavat merkittävästi maakunnan mahdollisuuksia käyttää itsehallinnollista päätösvaltaa, eivätkä säädökset anna järjestäjälle tarvittavaa liikumavaraa palvelujen tuottamiseen.

Maakunnalla tulisi olla lakiluonnoksessa esitettävää laajemmat mahdollisuudet päättää keinoista, joita ne käyttävät esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi ja ensisijaisesti tulisi taata, että demokratia toteutuu alueellisesti riittävällä tavalla.

7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin X
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Vallinnanvapausuudistus antaa mahdollisuuksia uudistaa toimintatapoja ja ottaa käyttöön uusia palveluinnovaatioita. Tavoitteen saavuttaminen riippuu toisaalta siitä, millainen tuottajille maksettava korvausmalli on ja millä tavalla se kannustaa innovaatioihin. Tarpeetonta ja yksityiskohtaista sääntelyä purkamalla voitaisiin edistää palveluinnovaatioita myös ilman valinnanvapauslainsäädännön mukanaan tuomaa ennakoimattomuutta.

Kysymyksiä lakiluonnoksen yksityiskohdista

8. **Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa** säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvuuista.

8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiötettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin X
- d. ei
- e. ei kantaa

Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Vapaamuotoiset huomiot

Säännökset ovat luonnoksessa esitetty yleisellä tasolla ja ne tulisi konkretisoida ja luetteloida palvelukokonaisuuksiksi siten, että mitä kuuluu perustasaan ja mitä laajennettuun perustasaan esim. yleisimmät sairaudet. Lakiluonnos ei tarjoa riittäviä takeita siitä, että palveluketjut olisivat saumattomia ja integraatio toteutuisi. Alihankinnan käyttöön liittyvät kohdat ovat epäselviä.

8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämävastuun kannon näkökulmasta?

- a. kyllä

- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei X
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Maakunta ei voi kantaa järjestämisvastuutaan maksusetelijärjestelmästä, koska maakunnalla ei näyttäisi olevan suoria ohjaus- eikä vaikutusmahdollisuuksia maksusetelipalvelun tuottajaan. Maakunta voi asettaa palvelun laatuun, saatavuuteen ja palvelujen yhteensovittamiseen liittyviä ehtoja suoran valinnan palveluiden tuottajille, mutta ei maksusetelipalvelun tuottajille.

8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei X
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Lakiluonnoksen mukaan sote-keskuksella säilyy kokonaisvastuu asiakkaan palvelukokonaisuudesta, palvelun laadusta ja vaikuttavuudesta sekä maksusetelipalvelun tuottajan tekemistä virheistä silloinkin, kun asiakas käyttää maksuseteliä. Sote-keskuksella ei ole juuri mahdollisuutta puuttua asiaan, vaikka se havaitsee maksusetelipalvelussa ongelmia. Kokonaisvastuun hajauttaminen liikelaitoksen, maakunnan, suoran valinnan palvelun ja maksusetelipalvelun tuottajan välillä voi aiheuttaa viivästyksiä ja heikentää palvelujen integraatiota.

8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin X
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Asiakkaalla ei ole välttämättä kykyä vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen maksusetelijärjestelmässä, jos hänellä ei ole tietoa sairaudestaan tai muusta palvelun tarpeesta. Sosiaali- ja terveyspalvelujen tulisi perustua asiantuntijan arvioon eikä asiakkaan omaan subjektiiviseen haluun.

9. **Lakiluonnoksen 4 luvussa** säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin X
- c. ei pääosin
- d. ei

- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Valinnan mahdollisuuden toteutuminen edellyttää kuitenkin sen, että palveluntuottajia on tarjolla.

10. **Lakiluonnoksen 5 luvussa** säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä.

10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin X
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Asiakkaan oikeuksien näkökulmasta epäselväksi jää, miten asiakassetelillä hankittavat palvelut määritellään ja kuinka varmistetaan se, että asiakas tietää, millaisia palveluja hän on oikeutettu saamaan. Maakunnalla pitäisi olla mahdollisuus asettaa hyväksymiskriteerit asiakassetelipalvelun tuottajalle.

10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei X
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Asiakassetelituottajan ohjaaminen on huomattavan vaikeaa. Lakiluonnoksessa jää epäselväksi maakunnan liikelaitoksen, maakunnan, sote-keskuksen sekä erilaisin ostopalvelusopimuksin ja setelijärjestelyin toimivien palveluntuottajien tosiasialliset hankinta- ja alihankintasuhteet ja maakunnan tosiasialliset ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet.

10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei X
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Maakuntien päätöksentekoa esitetään voimakkaasti rajoitettavaksi. Lakiluonnoksessa säädettäisiin maakunnalle velvoite käyttää asiakasseteliä riittävässä määrin sen varmistamiseksi, että muissa kuin suoran valinnan palveluissa toteutuu asiakkaan valinnanvapaus. Lakiluonnoksen yksityiskohtaisissa

perusteluissa todetaan, että vähimmäistasona on, että viisitoista prosenttia näiden palveluiden kokonaiskuluista olisi asiakassetelin piirissä. Vähimmäistason määrittely on perusteetonta maakuntien itsehallinnollisen aseman ja niissä vallitsevien erilaisten olosuhteiden vuoksi.

11. **Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin** henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin X
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Henkilökohtainen budjetti antaa asiakkaalle mahdollisuudet tarvitsemiensa palvelujen toteuttamiseen. Sen soveltamisala ja velvoittavuus on laaja ja sen käyttöön on esityksen mukaan tarkoitus siirtyä välittömästi lain tullessa voimaan vuonna 2019. Tämä loisi suuren riskin asiakkaiden palvelujen jatkuvuudelle ja toisaalta kustannusten hallitsemattomalle kasvulle ja edellyttäisi runsaasti henkilöresurssia palvelutarpeen arviointiin vuoden 2018-2019 -vaihteessa.

12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin liittäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko). Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti). Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei X
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Perusteluissa esitetty arvio siitä, että tuettu päätöksenteko voitaisiin toteuttaa vapaaehtoisvoimin ja maakuntien välisenä ns. vaihtotyönä, tuntuu epärealistiselta. Kyseessä on ammatillista osaamista edellyttävä tehtävä, josta muodostuu väistämättä kustannuksia.

Päätöksenteossa tukeminen on tarkoitus ulottaa tilanteisiin, joissa asiakkaalla tai potilaalla on vaikeuksia ymmärtää käytettävissä olevia toiminta- ja päätösvaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia. Esityksessä ei ole millään tavoin arvioitu henkilömäärää, jota tuettu päätöksenteko voisi koskea. Ainakin uuden valinnanvapauslainsäädännön voimaan tullessa tuen tarpeen voi arvioida olevan suurta.

13. **Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin** palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä.

13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin X
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Maakunnan hallinnollinen työ lisääntyy runsaasti ja tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyt edellyttävät uudenlaista sopimusoikeudellista osaamista ja sitovat runsaasti asiantuntijaresursseja.

13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin X
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Maksuseteli- ja henkilökohtaisen budjetin palvelutuottajat eivät tee sopimusta suoran valinnan tuottajan eivätkä maakunnan kanssa, mikä tekee järjestelmän ohjaamisesta huomattavan vaikeaa. Lainsäädännössä tulisi olla pykälät, joiden perusteella maakunta tai suoran valinnan tuottaja voisi puuttua henkilökohtaisen budjetin tai maksusetelipalvelun tuottajan toimintaan suoraan, jos se havaitsee toiminnassa laadullisia tai muita puutteita.

14. **Lakiluonnoksen 8 luvussa** säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin X
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Palvelun tuottajan velvoitteet voivat luoda esteitä palvelutuottajaksi ilmoittautumiselle, varsinkin pienten tuottajien osalta. Tuottajien velvoitteet ja laatuvaatimukset voivat karsia jo toimivia yrityksiä ja nostaa pienten yritysten kynnyksiä markkinoille tulon. Kyse on erityisesti tietojärjestelmiin liittyvistä vaatimuksista sekä raportointivelvoitteista.

15. **Lakiluonnoksen 9 luvussa** säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin X
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Riittävän rahoituksen turvaamiseksi tulisi toteuttaa pitempiaikaisia ja huomattavasti laajempia pilotteja kuin nyt on käynnissä, jotta saataisiin kokemusta rahoituksen oikeasta suunnasta.

15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa X

Vapaamuotoiset huomiot

16. **Lakiluonnoksen 11 luvussa** säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei X
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Aikataulu on siirtymäsäädökset huomioidenkin mahdoton, eikä valinnanvapautta tule toteuttaa esitetyssä muodossa. Valinnanvapauden toimeenpanolle on varattava riittävä siirtymäaika. Tietojärjestelmät tulee uudistaa ennen valinnanvapausjärjestelmän käyttöönottamista. Nykyisten järjestelmien hajanaisuus ja riittämättömyys estävät hallitun ja kokonaisvaltaisen palvelujen järjestämisen. Lisäksi asiakastyön tasolla monituottajamallissa tiedonkulun ongelmat tulevat entisestään korostumaan.

Markkinoiden avautuminen suoran valinnan sote-keskuksille ja suunhoidon yksiköille sekä asiakas-
setelin ja henkilökohtaisen budjetin käyttöönotto yhtä aikaisesti 1.1.2019 muodostavat erittäin suuren riskin palvelujen jatkuvuudelle.

17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei X
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Valinnanvapauslainsäädäntö kaventaa maakunnan mahdollisuuksia käyttää järjestämisvastuuseen liittyvää valtaa ja toteuttaa järjestämisvastuutaan. Lisäksi on huomioitava, että aikataulu on täysin mahdoton, koska yhteiset tietojärjestelmät puuttuvat eikä maakuntahallintoa ole käynnistetty.

18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin X
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Palveluntuottajille asetettavista ehdoista ja tuottajakorvauksista riippuu, miten markkinat lopulta muotoutuvat. Todennäköistä on, että terveydenhuollon markkinat syntyvät vain suuriin kaupunkikeskuksiin, mutta eivät harva-alueille.

18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei X
- e. ei kantaa

Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Vapaamuotoiset huomiot

Todennäköistä on, että mittakaavaetujen ja fuusioiden myötä markkinat keskittyvät tulevaisuudessa suuremmille tuottajaorganisaatioille. Erityisesti pienille tuottajille markkinoille tulon kynnyksiä ovat tietojärjestelmäpalveluihin liittyminen sekä moninaiset raportointivelvoitteet varsinkin, jos tuottajat eivät voi hyödyntää maakunnan tarjoamia yhteisiä tietojärjestelmiä.

19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

Parhaimmillaan valinnanvapaus ja sen myötä lisääntyvä kilpailu asiakkaista parantaa palvelun laatua. Pahimmillaan valinnanvapaus voi johtaa hallitsemattomaan palvelunjärjestäjän vaihtamiseen. Valinnanvapaus herkästi vääristää asiakaskuntaa terveimmän ja aktiivisemmän väestöosan valinnoilla. Harva-alueilla on suuri riski, että palvelut heikkenevät tai karkaavat isompiin keskuksiin.

20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei X
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Maantieteellinen keskittyminen näyttää ilmeiseltä eli alueellista tasa-arvoa uudistus ei ainakaan paranna. Harva-alueella palveluiden saatavuus uhkaa heikentyä.

Järjestelmämuutos luo suuren riskin kustannusten kasvuun, kun asiakkaille syntyy oikeus valita yksityinen palveluntuottaja julkisen terveydenhuollon asiakasmaksuilla. Esim. Millä kapitaatiohinnalla palveluntuottajat ottavat vastuulleen asiakkaan suun terveydenhuollon vuodeksi?

21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei X
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Valmistelu on keskeneräistä ja vaikutusarvioinnissa on puutteita.

22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Sote- ja maakuntauudistus muuttaa peruuttamattomalla tavalla kuntien roolia. Uudistuksen merkittävin vaikutus kuntiin ja kuntayhtymiin on yhtiöittämisvelvoite.

Maakunnat joutuvat valinnanvapauslainsäädännön vuoksi yhtiöittämään merkittävän osan toiminnastaan. Maakuntien itsehallinto kaventuu edelleen, kun maakunnat esityksen mukaan veloitettaiisiin järjestämään merkittävä osa palveluista käyttäen tiettyjä valinnanvapauden instrumentteja.

23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Valinnanvapauden toteuttamisen aikataulu on mahdoton. Valinnanvapauden tulee siirtyä aikaisintaan lain voimaantulon jälkeen riittävän laajan pilotoinnin ja kokeilujen jälkeen.

24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.